

Den danske forberedelse af Brexit

Brexit har domineret den europæiske dagsorden i nu tre år. Det tyder på, at dette vil fortsætte nogen tid endnu. Hvis det ender med et no deal-Brexit d. 31. oktober 2019, vil det få betydning også for Danmark, der har store økonomiske og politiske interesser på spil. Håndteringen af de danske interesser i Brexit-forhandlingerne og forberedelserne af et muligt no deal-scenarie er forankret i den tværministerielle Brexit Task Force.

AF NIELS HELTBERG, CHEF FOR UDENRIGS-MINISTERIETS BREXIT-SEKRETARIAT

Ved folkeafstemningen den 23. juni 2016 stemte et flertal af briterne for at forlade EU efter 44 års medlemskab. 'Leave'-siden vandt med 51,9 pct., mens 'remain' fik 48,1 pct. af stemmerne. Den formelle to-årige udtrædelsesproces blev indledt ca. ni måneder senere med den officielle britiske anmodning om udtræden af 29. marts 2017. Herefter startede de egentlige forhandlinger, bl.a. omkring den såkaldte "backstop" der skal sikre, at der i tilfælde af en manglende aftale om det fremtidige forhold ikke kommer en hård grænse på den irske ø mellem Irland og Nordirland, samtidig med at EU's indre marked beskyttes.

Det lykkedes i november 2018 for EU27 og den britiske regering at nå til enighed om en samlet udtrædelsesaftale, der dog skal godkendes af både EU og Storbritannien. Det britiske parlament har siden hele tre gange stemt nej til udtrædelsesaftalen, der således fortsat ikke er godkendt i Storbritannien. Der har derudover været afholdt en række indikative afstemninger med henblik på at afsøge alternative veje frem. Ingen forslag har imidlertid kunnet samle et flertal i parlamentet, undtagen det klare flertal som har manifesteret sig imod at udtræde af EU helt uden en aftale – det såkaldte 'no deal'-scenarie.

Storbritannien har nu to gange bedt om og fået en forlængelse af fristen for Brexit. Senest besluttede EU27's stats- og regeringschefer på EU-topmødet den 10. april 2019 at give udsættelse til den 31. oktober 2019, der dermed er den nye Brexit-dato. Baggrunden var bl.a., at der i London var indledt tværpolitiske forhandlinger mellem regeringen og oppositionspartiet Labour mhp. at nå til enighed om den videre vej frem. Disse forhandlinger blev siden afbrudt uden resultat, og premierminister May måtte aflyse et planlagt fjerde forsøg om at få udtrædelsesaftalen

godkendt og i stedet bebude sin afgang som partiformand og premierminister.

Processen med at finde Mays afløser forventes afsluttet senest i slutningen af juli. Herefter er der lagt op til et nyt intensivt forløb til efteråret. Der er en række mulige scenarier, men tilbage står, at hvis ikke udtrædelsesaftalen er godkendt i tide, eller der besluttet en ny udskydelse af Brexit, så vil Storbritannien forlade EU ved et hårdt no deal-Brexit den 31. oktober 2019.

Når Storbritannien på et tidspunkt er trådt ud af EU – enten med eller uden en aftale – vil den lige så væsentlige anden halvleg skulle gå i gang med forhandlinger om det fremtidige forhold mellem EU og Storbritannien, hvor handelsforholdet, men også andre samarbejdsområder, vil stå centralt. Det er endnu ikke klart, hvor tæt en tilknytning Storbritannien ønsker at få til EU's indre marked og toldunion, og hvordan samarbejdsstrukturerne på det udenrigs- og sikkerhedspolitiske område vil blive fastlagt osv. Men forventningen er under alle omstændigheder et meget ambitiøst partnerskab i både bredde og dybde mellem EU og Storbritannien.

Danmark har store interesser på spil

Danmark har store økonomiske og politiske interesser på spil i begge dele af forhandlingerne om hhv. udtrædelsen og det fremtidige forhold. Storbritannien er et af Danmarks

» **Når Storbritannien på et tidspunkt er trådt ud af EU – enten med eller uden en aftale – vil den lige så væsentlige anden halvleg skulle gå i gang med forhandlinger om det fremtidige forhold mellem EU og Storbritannien**

» **Brexit Task Forcen har udgjort rammen om et omfattende analysearbejde omkring identifikation af danske interesser i forhold til Brexit såvel som koordination og tilrettelæggelse af den danske tilgang og konkrete indspil til Brexit-forhandlingerne.**

største eksportmarkeder og blandt de tætteste udenrigs- og sikkerhedspolitiske allierede.

Derfor har man hidtil fra dansk side anlagt en konstruktiv og pragmatisk tilgang til forhandlingerne og arbejdet for det tættest mulige forhold mellem EU og Storbritannien fremadrettet. Samtidig har Danmark helt centrale interesser i at beskytte det indre marked og undgå unfair konkurrence for danske virksomheder på bekostning af vækst og beskæftigelse i Danmark eller med nedgående pres på danske standarder.

Der har indtil videre været bred opbakning i Folketinget såvel som hos erhvervslivets og arbejdstagernes organisationer og øvrige interessenter til denne overordnede danske tilgang.

Den tværministerielle Brexit Task Force

I lyset af disse meget væsentlige danske interesser og de brede konsekvenser, som Brexit vil få også for Danmark, har man etableret en tilsvarende bred forankring af arbejdet med Brexit i den danske centraladministration mhp. at sikre en effektiv og koordineret dansk interessevaretagelse.

Dette arbejde er forankret i en tværministeriel Brexit Task Force, der blev nedsat umiddelbart efter den britiske Brexit-afstemning i 2016 og består af repræsentanter fra samtlige ministerier (undtagen Kirkeministeriet). Brexit Task Forcen har udgjort rammen om et omfattende analysearbejde omkring identifikation af danske interesser i forhold til Brexit såvel som koordination og tilrettelæggelse af den danske tilgang og konkrete indspil til Brexit-forhandlingerne.

Selve Brexit-forhandlingerne foregår ikke bilateralt med Storbritannien, men i fællesskab blandt EU27-landene med Kommissionen som EU's forhandler. Derfor retter Danmarks tilgang og konkrete indspil sig først og fremmest mod Kommissionen og

de etablerede mekanismer for koordination blandt EU27-landene mhp. at præge den fælles EU27-tilgang og derigennem fremme danske interesser. Det gælder både i forbindelse med fastlæggelse af de grundlæggende retningslinjer og mandater for Kommissionens forhandlinger med Storbritannien og i den løbende koordination af forhandlingerne inden for disse rammer. Den danske EU-repræsentation i Bruxelles spiller derfor en nøglerolle. Hertil kommer den bilaterale dialog med andre EU27-lande og den danske indflydelse på forhandlingerne derigennem.

Brexit Task Forcen ledes af Udenrigsministeriet i tæt samarbejde med Statsministeriet. Der blev derfor også i 2016 etableret et Brexit-sekretariat i Udenrigsministeriet til at koordinere dette arbejde. Endvidere blev der, inden for de givne overordnede rammer, gennemført en styrkelse af den danske EU-repræsentation i Bruxelles og ambassaderne i London, Berlin og Paris med midlertidig ekstra bemanning mhp. varetagelsen af danske interesser i Brexit-forhandlingerne og i omstillingen i forhold til nye dynamikker i EU-samarbejdet i lyset af den britiske udtræden.

Selve Brexit-sekretariatet er en mindre enhed uden for de mere etablerede kontorer i Udenrigsministeriet. Enheden består af egne faste medarbejdere såvel som medarbejdere indstationeret fra de øvrige EU-kontorer og trækker derudover løbende på medarbejdere fra andre enheder i Udenrigsministeriet med relevant viden om forskellige aspekter af Brexit-forhandlingerne, herunder ikke mindst handelspolitiske men også EU-retlige og udenrigs- og sikkerhedspolitiske aspekter m.v. Denne matrix-organisering er således udtryk for agil ressourcetilpasning i Udenrigsministeriet til en pludseligt opstået og meget stor og væsentlig udenrigspolitisk udfordring, hvis håndtering kræver etablering af nye rammer med et åbent flerårigt men dog ikke permanent perspektiv.

Den interne organisering af arbejdet med Brexit i de øvrige ministerier varierer, men forankringen ligger typisk i de internationale/EU-kontorer, der løbende trækker på relevant viden og ressourcer i andre dele af departementerne eller styrelserne.

Hvad vil et no deal-scenarie betyde for Danmark?

I lyset af den indenrigspolitiske situation i London og udfordringerne i forhold til godkendelsen af udtrædelsesaftalen i det bri-

tiske parlament, har der været og er fortsat en meget betydelig risiko for, at Storbritannien forlader EU uden en aftale. Et sådant no deal-Brexit vil først og fremmest have negative økonomiske konsekvenser for Storbritannien, men også for EU27 og Danmark.

Det har derfor siden foråret 2018 været et højt prioriteret arbejdsopgave også for de danske myndigheder at forberede sig på dette scenarie og håndtere konsekvenserne bedst muligt. Dette arbejde er blevet drevet og koordineret i regi af den interministerielle Brexit Task Force, ved siden af arbejdet vedrørende selve Brexit-forhandlingerne.

De enkelte ministerier har ansvaret for no deal-rettede tiltag inden for egne områder i henhold til et sektoransvarsprincip. Men arbejdet har i vidt omfang været organiseret inden for tre tværministerielle hovedspor med hver sin klynge af ministerier, tværgående problemstillinger og målrettede tiltag: 1) Borgerrettigheder med Udlændinge- og Integrationsministeriet i spidsen; 2) Told og grænser med Skatteministeriet i spidsen; og 3) Erhvervslivets rammevilkår med Erhvervsministeriet i spidsen.

Ministerierne har inden for eget ressort og i regi af disse klynger identificeret og gennemført eller klargjort en række tiltag relateret til øgede myndighedsopgaver, administrative og lovgivningsmæssige ændringer samt information til borgere og virksomheder som følge af et no deal-scenarie.

Klyngen for borgerrettigheder har forberedt en lov, vedtaget den 19. marts 2019, som i tilfælde af et no deal-Brexit etablerer en overgangsordning, der midlertidigt viderefører herboende britiske borgeres rettigheder samt sikrer fortsat udbetaling af en række ydelser til bl.a. danske borgere i Storbritannien.

Klyngen for told og grænser har sikret, at der er foretaget forberedelser til den stigning i myndighedsopgaver, der forventes bl.a. i forhold til kontrol af varer, hvis Storbritannien uden overgangsordning går fra det indre marked til at blive et tredjeland. For at løfte denne opgave er der bl.a. ansat 42 ekstra toldere og sagsbehandlere i Toldstyrelsen samt et antal nye medarbejdere i fødevarermyndighederne.

Klyngen for erhvervslivets rammevilkår har tilsvarende sikret, at der er kapacitet hos

myndighederne til at håndtere øget behov for certificeringer, autorisationer, tilladelser m.v. i forbindelse med tredjelands-handel. Hertil kommer en omfattende informationsindsats sammen med told-/grænse-klyngen rettet mod erhvervslivet, herunder udvikling af et online-redskab 'Brexit-tjeklisten' for virksomheder.

Endvidere har de danske myndigheder i regi af Brexit Task Forcen forberedt den akutte håndtering i selve perioden lige omkring et no deal-Brexit, hvis det måtte indtræffe.

Hertil kommer den fælles forberedelse på EU-niveau. Kommissionen har påtaget sig ansvaret for at koordinere medlemslandenes no deal-forberedelser hvor relevant samt at forestå en fælles håndtering af enkelte områder, der helt eller delvist bedst løftes på EU-plan. Inden for disse rammer er der vedtaget en række EU-lovforslag, som sikrer den fortsatte funktionalitet på kritiske områder inden for bl.a. luftfart, transport, fiskeri, visumfritagelse, handel med CO2-kvoter m.v.

Er vi forberedte på et 'no deal'-scenarie?

Det vurderes på det grundlag, at de danske myndigheder er velforberedte på no deal-scenariet. Trods paratheden må dog forudses betydelige konsekvenser for virksomheder og borgere, som nok kan afbødes til en hvis grad og håndteres administrativt, men ikke trylles bort, hvis et no deal-Brexit bliver en realitet.

» Det vurderes på det grundlag, at de danske myndigheder er velforberedte på no deal-scenariet

Dette gælder også i et bredere europapolitisk og endda globalt politisk perspektiv. Brexit er uden fortilfælde og stiller helt særlige krav til håndteringen i EU generelt og i de enkelte medlemslande – politisk, administrativt og organisatorisk. Denne håndtering er reaktiv i den forstand, at kun briterne selv har besluttet Brexit. Men håndteringen kan få væsentlig betydning for fremtidens Europa. ■